

ལྷན་ཁག་གི་མཐུན་ཚུལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་འཛིན། དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་སྤྱི་ཁྲབ་དྲུང་ཆེ། དབུས་དམག་དོན་ལྷན་ཚོགས་
ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་དུའེ་ཅིང་ཐོའེ་ནི།

པོ་སྐྱོད་མདོར་བལྟལ།

སྤྱི་ལོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོའེ་ཟླ་བ་ ༡༣ ཚེས་ ༢༡ ལ་སྐྱེས།

ཤེས་ཚད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༥ ལོར་ཆིང་ཉལ་གཙུག་ལག་མཐོ་སློབ་
ནས་ཚུ་བུགས་བཅོ་སྐྱེན་རིག་གནས་མཐར་ཕྱིན།

འཚོ་བའལ། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཚབ་སྲིད་ཚོགས་པའི་དྲུང་ཆེ། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་དབུས་དམར་ཤོག་འཛིན་སྐྱོང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱན་ལས་སུ་
བསྐོ་བཞག་བྱས། ལྷན་ཁག་གཞིན་ཅུ་རུ་ཁག་གི་འགོ་འཛིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣
ལོར་ལྷན་ཁག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་སྤྱི་ཁྲབ་དྲུང་ཆེ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་ལྷན་
ཁག་གི་སྲིད་འཛིན།

འདུན་ལམ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ནམ་ ༢༠༡༩ ལོར་ཀྲམ་ཡོལ་ལུ་གི་ཡོད་ནའང་དབུས་དམག་དོན་ལྷན་ཁབ་གི་ཚོགས་གཙོའེ་གོ་གནས་
འཛིན་སྲིད།

བོད་དང་སྐབས་དོན་གྱི་འབྲེལ་བ། ལྷན་ཁག་གི་འགོ་ཁྲིད་ཀན་རབས་ཚོ་གོས་དེས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་འདུན་སར་ལྷ་ཞིབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥ ནས་ ༡༩༩༧ བར་ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པའི་དྲུང་ཆེ་ཡིན། (དག་པོའེ་སྲིད་གཞུང་བཙན་འགྲུབ་འབྱེད་པའི་སྐབས།)

དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ནང་སྐྱེན་གྲགས་དང་། དམིགས་བསལ་གྱི་བྱ་གཞག་ཁག

ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མི་ཀན་རབས་དུའེ་ཡོད་དང་། ཉེང་ཞེའེ་ཡང་། མོང་ཡིང་མོགས་ཀྱི་ས་ངོས་འཛིན་དང་བརྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་པར་བཞེན་
ཀན་སུའུ་དང་། གོའེ་ཀྲུའེ་ཞིང་ཆེན། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་བཙས་སུ་ལས་གནས་སུ་ཐོག་མར་ཞུགས། (ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའེ་ཟླ་བ་ ༡༣ པ་ནས་
༡༩༩༧ བར།) དེ་རྗེས་སྐྱེན་གྲགས་ཁབ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་དབུས་དམར་ཤོག་འཛིན་སྐྱོང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱན་ལས་སུ་བསྐོ་བཞག་བྱས། དབུས་ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པའི་སློབ་གྲུའེ་གཙོ་
འཛིན་བྱས་པ་དང་སྲིད་འཛིན་གཞིན་པ་ཆགས། དེས་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ནས་བཟུང་ལྷན་ཁག་གི་འགོ་འཛིན་གོ་དབང་ཁྲིད་རིམ་པ་མཐོ་གོས་ཀྱི་གྲས་
སུ་བསྐྱེད་སྤོང། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ཟླ་བ་ ༩ ནང་ཁྲིམས་བཅོ་སྐྱེན་ཚོགས་ནས་འོས་ཤོག་གངས་ ༢༩༩༧ ཐོབ་ཏེ་སྲིད་འཛིན་དུ་བསྐོ་བཞག་བྱས་པ་
དང་བཞི་ལས་གསུམ་བར་བཞུགས་སུ་གནས།

ཅང་ཅེ་མིན་གྱིས་དབང་ཆར་ཞེན་ཆགས་ཆེན་པོས་འདྲེ་ཐབས་བྱས་པའི་སྐོར་ལ་དམག་སྐྱིས་སེམས་འཁྲར་བྱས་པའི་རྗེས་ ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ཡང་ན་
༢༠༠༥ བར་དུ་ཅང་ཅེ་མིན་གྱི་རྗེས་སུ་ཁོ་རང་དབུས་དམག་དོན་ལྷན་ཁབ་གི་ཚོགས་གཙོ་བྱེད་བྱུང་མེད། (འོན་ཀྱང་མྱི་ལི་ལམ་དང་དེ་མིན་གཞན་
གྱིས་དུའེ་ཅིང་ཐོའེ་ཡིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ བར་དུ་དབུས་དམག་དོན་ལྷན་ཁབ་གི་ཚོགས་གཙོའེ་གོ་གནས་སུ་མཐུད་འཛིན་གྱི་ཡོད་པའི་ཚོད་དཔག་
བྱས་ཡོད།)

དུའེ་ཅིང་ཐོའེ་ཡི་དབུས་དམར་ཤོག་འཛིན་སྐྱོང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱན་ལས་ནང་ལས་འགན་གཅིག་ནི་མི་རིགས་དང་གངས་ཉལ་མི་རིགས་ཀྱི་གནས་
དོན་དེ་ཡིན། (མྱི་ལི་ལམ་ལ་གཞིགས་ན།) ཁོ་རང་གི་ཆིངས་སྐྱོག་བྱེད་པའི་རུས་པ་དང་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་སྲིད་ནས་འཛིན་པའི་རུས་པ་གྲགས་
ཆེན་པོ་ཡོད།

ལུས་ཡོད་པ་དང་ཕྱི་མི་སུ་གཅིག་གིས་ཀྱང་དོན་དམ་པར་ཁོ་རང་གིས་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་གང་གི་ཐོག་ལངས་ཡོད་མིན་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་གི་མེད་པ་མ་ཟད་དེང་གི་འཆར་ཀྱི་ཚན་གལ་འཕམ་བཞིན་གལ་ཆེད་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་གི་སྐོར་ཤེས་གྱི་མེད། (Yao Jin, China Brief)

* “སྤྱིར་ཁོ་རང་གི་མགོ་ན་སྐབས་དང་སྐབས་འོག་ན་མས་ཀྱི་ལས་དོན་ལམ་སྟོང་ཡོང་པར་ངེ་ལྟར་ཤེད་སྤྱིད་གཏོང་དགོས་མིན་ཤེས་མཁུག་གི་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་སྡེ་བྱིད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོན་མེད་ཅིག་ཡིན། ཁོ་རང་འོ་སྤྱིད་སྤྱིད་པ་སྐྱུ་ས་ཡིག་ཆའི་ནང་ཡང་རང་ཉིད་མི་མང་དུ་སྐྱུ་ས་མའི་ནང་འོས་མིར་གསལ་སྟོན་བྱེད་ཤེས་མཁུག་གི་ཆབ་སྲིད་པ་རིག་སྟོན་བས་ཅན། ཡིད་འཕྲིག་པོ་དང་། བསམ་ཤེས་ཅན་ཡིན་པ་འཁོད་ཡོད།” (John Tkacik, research fellow, Asian Studies Center of The Heritage Foundation, formerly chief of the China division at State Department's intelligence and research bureau in the early 1990s)

རྟུ་ལེ་ཅིང་ཐོའི་ཡི་གལ་གནད་ཅན་དང་འགལ་འདུ་ཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་དུ་།

གཤེད་ཀྱུ་ཕུ་ (Guizho) རང་ཁོ་རང་གི་བྱ་སྤྱོད་དང་པོ་དེ་ནི་སྤྱི་སྐབས་པ་བཞེས་མོ་གྲ་མཁྲོགས་པོ་འགྲོ་བའི་སྡེ་བུད་མེད་གཞིན་ལུ་གཅིག་ལ་ཞུགས་པ་བརྒྱབ་ཏེ་ཆས་སྟོན་ཆབས་ཆེན་ཡོག་པའི་རྗེས་སུ་གཞུང་གིས་བཀའ་བཏོན་གནང་པའི་གནས་དོན་བརྒྱུར་སྐྱོང་བྱས་ཡོད་པ་རེད། མི་བཞི་པོས་དེ་དག་གི་ནང་མི་ཆབ་སྲིད་ཚོགས་པ་དང་ཉེ་འབྲེལ་ཡོད་པར་མ་ལྟོས་པར་རྟུ་ལེ་ཅིང་ཐོའི་ཡིས་མི་གཅིག་ཆེ་བཅོམ་དུ་བརྒྱག་པ་སོགས་ཀྱི་ཉེས་ཆད་འགལ་བའི་བྲི་མས་ཞིབ་བརྒྱུར་དུ་བཀའ་བཏང་ཡོད། དེ་རྗེས་རྒྱ་ལ་ཡོངས་སུ་ཁྲུབ་བརྒྱགས་བྱས་ཡོད། (New York Times)

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༦ ལོར་གོའི་ཀྱུ་ཕུ་ནང་མང་གཙོ་དོན་གཉེར་ཅན་གྱི་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱིས་ཐོག་བཅེགས་ཁང་ཆེན་ཞིག་གི་ས་ཁོངས་སྐྱངས་འཛིན་འཕྲོག་ ལྟ་བུ་མཁུགས་བརྒྱབ་བྱ་བྱེད་དོན་དུ་རྟུ་ལེ་ཅིང་ཐོའི་ཡིས་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་དང་ཐུག་འཕྲད་བྱས་ནས། ཁོང་ཚོའི་དཀའ་ངལ་ལ་ཉན་འཛོག་བྱས་པ་དང་མཚམས་འཛོག་དགོས་པར་ལུ་ཚུགས་བརྒྱབ། གནད་དོན་དེ་སྤྱི་ལོ་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ཁོ་རང་པོ་དུ་བརྒྱུས། (encyclopedia of world biography)

རྟུ་ལེ་ཡོའི་པང་གི་སྟོན་འཛུགས་ཐད་མཉམ་ཞུགས་ཤེད་མ་བྱུང་བའི་ནག་ཉེས་སུ་སྟུན་མེད་ལུས་པ་ལྟར་བོད་དུ་བརྒྱུས། དེར་ཁོ་རང་ལ་སྟོན་བཅས་ཀྱི་ཉེས་ཆས་སྤོང་མེད་པ་དང་དུས་ལུན་རིང་པོ་ཞིག་གི་ནང་ལྷང་སྡེད་མཁུགས་བརྒྱབ་ཅན་གྱི་དམག་མིས་སྟོར་ནས་ཡོད་པའི་མི་མང་གི་འགོ་བྱེད་དང་པོ་དེ་ཆགས་ཡོད་པ་རེད། རོ་ཞོ་ལུ་ལྟུ་ལངས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྟུ་ལེ་ལྟ་སར་མ་འབྱོར་གོང་འགོ་ཚུགས་པ་དང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོའི་ཟླ་བ་ ༩ ཚེས་ ༥ ཉིན་དུག་ལངས་པ་རེད། ཁོ་རང་གི་ལམ་གྱི་ཆ་གསུ་ཏང་ཡོན་ལོ་ན་ ༤༦ བསྐྱེད་པ་པེ་ཞིག་ལ་གཡོ་སྤྱོད་ཚོགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ནས་ཏག་ཏག་མ་བརྒྱུད་པའི་རྣམས་ལ་སྟོན་ཡོད། ཉེན་རྟོག་པ་གཙོ་བོ་དེ་སེ་ལམ་སྟོན་གྱི་ཆེད་དུ་ཁོ་རང་ལ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་ཁ་པར་གཏོང་གི་ཡོད། ཁོ་རང་པོ་ཉེན་རྟོག་པར་དྲག་ལུགས་མཚམས་འཛོག་དགོས་པ་དང་འབྲུང་འགྲུར་གྱི་ལམ་སྟོན་ནས་སྤྱོད་བྱེད་ཅེས་བཤད། མཐར་གནས་སྐྱངས་ཡོངས་རྒྱུ་ཆོད་འཛིན་བྱེད་དཀའ་བ་ཆགས་སྐབས། རྟུ་ལེ་ཡིས་ཁོ་རང་གི་ཁ་པར་བཀའ་ནས་ཉེན་རྟོག་པ་དེ་བྱ་ཐབས་ཅི་ཡང་མེད་པ་བཞོས་ཤིང་ཟེང་འགོག་བྱུང་པའི་མིང་ཚང་མ་རང་ཉིད་ཀྱིས་འཁྲུང་། འོན་ཀྱང་གནས་ཚུལ་ལྟོག་སྤོགས་སུ་འགྲུར་དུས། དཀའ་མེད་པའི་བྱས་རྗེས་སུ་ཉེན་རྟོག་པ་དེར་སྟོན་འཛུགས་ཤེད་བྱུང་གི་ཡོད། དེ་འདྲ་སོང་ཅང་དྲག་པོའི་སྲིད་གཞུང་སྐབས་རྟུ་ལེ་ཡིས་ཁོ་རང་གི་ལས་འགན་ག་རེ་ཡིན་མིན་གསལ་པོ་མ་བཞོས་པར་ཏ་ལམ་བོད་ནང་དུ་སྤོང་བེད་སྤྱོད་བྱས་མེད། དེ་ལྟར་པེ་ཅིང་དུ་ཡི་ཕིང་གིས་གསལ་བརྒྱགས་སྟེ་ལ། (གནས་ཚུལ་འབྲུང་ཁྲུང་ས་ནི། WILLY LAM; JOSEPH FEWSMITH, ཁྱད་ཚོར་ཐེབས་ཅུ་ཁང་དང་དེ་མིན་གཞུག།) རྟུ་ལེ་ཡི་ཆབ་སྲིད་ལག་བརྒྱུར་བྱེད་སྐབས་ལག་གཉིས་གསལ་དམ་པོར་འཛིན་དགོས་ཟེར་གྱི་ཡོད། (བོད་ནང་དུ་འཛོལ་ཚོས་སུ་ཡོད།) དེ་ཡང་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་དང་ཁ་ཕྱལ་ལ་འོ་ཞོ་ལུ་བྱེད་པ་ལྟར་འབྲེལ་བྱེད་དགོས་ཟེར། (རྟུ་ལེ་ཡི་པང་གིས་དཔལ་འབྱོར་གོང་སྟེ་ལ་ཐད་རོགས་རམ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་རྟུ་ལེ་ཡིས་དེ་ནི་ཁ་ཕྱལ་ལ་འོ་ཞོ་ལུ་བྱེད་པའི་ཆ་གསུ་གལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གཞི་སྟོན་གཏོང་ས་ནས་ཡོད།) ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོར་འོ་ཞོ་ལུ་ཐུན་མིར་མི་གི་ (Jonathan Mirsky) བོད་ནང་ལྟོ་སར་དུ་ཕེབས་སྐབས་རྟུ་ལེ་ཅིང་ཐོའི་དང་ཐུག་འཕྲད་བྱས་ཏེ་ཁོ་རང་གི་རྟུ་ལེ་ཡི་པང་གི་ལས་འགན་གསལ་པར་ངེ་འདྲ་འདུག་ཅེས་སྐད་ཆ་འདྲི་སྐབས། རྟུ་ལེ་ཡིས་བོད་ཀྱི་ས་ཆའི་མཐོ་ཆད་དང་། གནས་གཤིས། རིག་གཞུང་མེད་པར་དགའ་པོ་མི་འདུག་ཅེས་ལན་བཏབ། མ་ཟད་ནང་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་བོད་དུ་གཏོང་བྱེད་འདོད་པ་མེད་ཅེས་ཟེར། རྒྱ་བརྒྱུགས་པའི་གསར་འགོད་པ་གཅིག་ལ་རྟུ་ལེ་ཡིས་ལན་སྤྱོད་ཅིག་ཏུ་ལྟུ་ས་བཏབ་པར་མིར་སི་གི་ (Mirsky) ཏང་སངས་པ་རེད། མིར་སི་གི་ཡིས་ཁོ་རང་པོ་དང་ཕྱོགས་འབྲེགས་ཡོད་དམ་ཞེས་དྲིས་སྐབས་ཁོ་རང་པོ་དང་པོ་ལེ་ཐག་པ་ནས་མི་དགའ་བ་ཡོད་སྟོན་ཕྱིར་གལ་ཏེ་ལྟ་སའི་ནང་ཟེང་འཁྲུགས་འདྲ་བུ་ཆེ་བོད་རིགས་སུ་གཅིག་གི་འང་ཁོ་རང་སྤུང་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད་ཅེས་ལན་བཏབ། (Jamstown Foundation China Brief 2002)

